

Socializace a každodenní interakce

Sociologie

Ondřej Lánský

Socializace: výchova nebo přirozenost

Socializace (SoEn): klíčový aspekt našeho života. *Fenomén divokých dětí – např. Anna, nar. 1932, Ohio; objevena sociálním pracovníkem (1940) v domě jejího dědy a matky (hubená, neschopná se smát, mluvit či se usmát).* **Definice**: celoživotní sociální zkušenost, díky které lidé rozvíjejí svůj potenciál a učí se kultuře. Je základem také pro osobnost.

Osobnost (SoEn): relativně stabilní vzorce jednání, myšlení a cítění jedince.

Vývoj člověka: přirozenost (SoEn) nebo výchova (SoEn)

Biologické vědy – role přirozenosti; lidské chování je instinktivní – přirozené; založené na špatném pochopení Darwinovi evoluční teorie. Instinktivnost lidské kompetitivnosti či toho, že ženy jsou přirozeně emocionálnější apod. Opora rasismu.

Sociální vědy – role výchovy; John B. Watson (1878-1958): *behaviorismus*: chování je naučené a nikoliv přirozené. Neznamená to, že neexistuje vliv biologie; dědičnost hraje roli. Nicméně např. bez využívání mozku v raném věku se mozek nevyvine.

Výchova je naše přirozenost.

Sociální izolace

= bolestivá zkušenost

- Výzkum s opicemi: Harry a Margaret Harlow (1962): makak rhesus; úplná izolace 6 měsíců = vážně narušený vývoj. Tři skupiny: a) bez kontaktu; b) s postavičkou matky s umělými prsy; c) s postavičkou matky s jemným hadrem jako tělem (= možnost kontaktu). Skupina c) nejmenší poškození vývoje. → Význam náruče – kontakt.

Studie izolovaných dětí

- **Anna:** (viz první slide) asi po 10ti dnech se usmívala; po roce a půl byla schopna se nakrmit a hrát si s hračkami; ale permanentní poškození; v 8 letech na mentální úrovni 2 letého dítěte; před věkem 10ti let začala používat slova; zemřela v 10ti letech.
- **Isabelle:** obdobná situace jako u Anny, ale podstoupila intenzivní psychologický výcvik – žila relativně normální život.
- **Genie:** 70. léta; Kalifornie; zneužívaná dívka. Od 2 let uvázaná na nočník. Osvobozena ve 13. Mentální úroveň 1letého dítěte. Relativně fyzicky v pořádku, ale jazykové schopnosti na úrovni dítěte.

Freudova teorie osobnosti

Sigmund Freud (1856-1939) – psychoanalýza

Základní lidské potřeby

- Eros (pud života): potřeba emocionálního a fyzického kontaktu
- Thanatos (pud smrti): agresivita

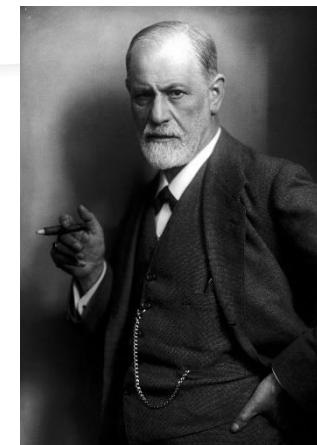
Operují na nevědomé bázi; vytvářejí vnitřní napětí.

Model osobnosti

- **Id (ono)**: základní hnací síla čl.; nevědomé a vyžadující okamžité uspokojení; sebestředné; omezované společností
- **Ego (já)**: nástroj realistického vztahu čl. ke světu; vědomá snaha osoby o sladění vnitřního na rozkoš zaměřených tužeb a požadavků společnosti.
- **Superego (nadjá)**: kulturní hodnoty a normy internalizované jedincem; říká nám, proč něco ne/můžeme; operuje jako naše svědomí.

Vývoj osobnosti

- dítě je nejdříve orientované na id; vyhnout se bolesti a zajistit slast; kolem 3-4 let si začíná uvědomovat hodnocení toho, co je správné (kulturní normy)
- id a superego jsou v konfliktu; ego balancuje
- kultura = represivní síla proti jedinci
- soupeřící požadavky já a spol. resultují v **sublimaci**; tj. přesměrování sobeckého ve společensky akceptovatelné

Teorie kognitivního vývoje Jeana Piageta

Jean Piaget (1896-1980) – poznání, tj. jak lidé myslí a poznávají; identifikoval 4 stadia kognitivního vývoje

Senzomotorické stadium (narození - 2 roky)

- vědění založené na smyslech
- dítě odlišuje sebe od objektů, rozeznává sebe jako aktivního činitele a začíná jednat záměrně
- dosahuje vědomí stálosti objektu (objekty existují i když nejsou přítomné).

Předoperační stadium (2-7 let)

- dítě se učí užívat jazyk, objekty jsou reprezentovány pomocí představ a slov, předměty třídí dle jen jednoho rysu (červené, hranaté, hebké), myšlení je egocentrické (nevnímá názory druhého)
- experiment s vodou v nádobách – dítě interpretuje jako nádobu s více vodou tu vyšší

Stadium konkrétních operací (7-12 let)

- dítě dokáže logicky přemýšlet v operacích, objektech, událostech; chápe stálost počtu (v 6 letech), množství (v 7 letech) a hmotnosti (v 9 letech); předměty třídí podle různých vlastností a dokáže je logicky seřadit (nejtmavší - nejsvětlejší, největší - nejmenší)

Stadium formálních operací (12 let a výše)

- dítě dokáže myslet logicky o abstraktních pojmech a systematicky testuje hypotézy; zabývá se abstrakcí, budoucností, ideologickými problémy

Teorie morálního usuzování Lawrence Kohlberga

Lawrence Kohlberg (1927-1987)

Úroveň 1 - předkonvenční morálka

1. stadium - orientace na trest, dítě poslouchá příkazy, aby se vyhnul potrestání
2. stadium - orientace na odměnu - dítě se přizpůsobuje, aby získalo odměnu, jedná tak, aby se mu vrátilo, co poskytlo

Úroveň 2 - konvenční morálka

3. stadium - orientace na to být hodným dítětem - dítě se přizpůsobuje, aby se vyhnulo nesouhlasu ze strany druhých
4. stadium - orientace na autoritu - dodržuje zákony a sociální pravidla, aby se vyhnul odsouzení ze strany autorit a vzniku vlastních pocitů viny, že "nedělá svoji povinnost"

Úroveň 3 - postkonvenční morálka

5. stadium - orientace na společenskou smlouvu - dítě jedná podle principů obecně uznávaných jako podstatné pro veřejné blaho, chce tak získat uznání od vrstevníků a tím i sebe samého
6. stadium - orientace na univerzální etické principy - dítě jedná podle samostatně zvolených etických principů (spravedlnost, důstojnost, rovnost) aby zabránil odsouzení sebe samého

Teorie genderového a morálního vývoje Carol Gilligan

Carol Gilligan (1936)

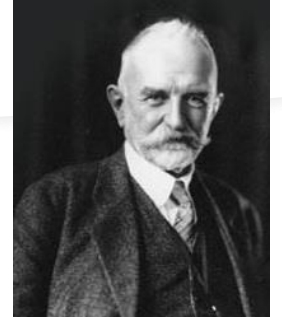
Výzkum sebehodnocení dětí; dívky během adolescence ztratí sebejistotu a sebehodnocení. Proč? Kvůli genderové (gender-SoEn) socializaci ve spol.; během vyšší stupňů školy mizí z učitelského sboru ženy a většina autorit jsou muži. Ideální žena ve spol.: klidná, rozvážná a ochotná dělat radost.

Chlapci a dívky jinak posuzují správnost jednání.

- chlapci: perspektiva spravedlnosti; na základě formálních pravidel; rozhodování založené na pravidlech; převládá ve sféře zaměstnání
- dívky: perspektiva péče a odpovědnosti; na základě mezilidských vztahů; rozhodování založené na člověku; převládá v oblasti péče a mezilidských vztahů; citlivější ke kontextu činu

Q: Proč je za standard považováno pouze „mužské“ posuzování morálky? R: genderový systém?

Teorie sociálního já George Herberta Meada I

The Looking-Glass Self (Zrcadlové já)

Vidíme sami sebe skrze druhé; **Charles Horton Cooley (1864-1929)**; vlastní obraz závisí na tom, jak si myslíme, že nás vidí ostatní.

George Herbert Mead (1863-1931): rozvinul teorii sociálního behaviorismu; jak sociální zkušenost rozvíjí individuální osobnost.

Self (já)

1. Self zde není od narození, ale rozvíjí se; při narození neexistuje;
2. rozvíjí se pouze v kontextu sociální zkušenosti;
3. sociální zkušenost je výměnou symbolů; hledáme/nacházíme význam ve vlastním jednání i jednání druhých
4. hledání významu vede k představování záměrů druhých;
5. porozumění záměrům předpokládá schopnost představit si situaci z pohledu druhého

Teorie sociálního já George Herberta Meada II

Části jáství: I a me

6. přebíráním rolí druhých si uvědomujeme sami sebe; Self má dvě části:

- I – subjekt; aktivní a spontánní;
- me – objekt; jak si představujeme, že nás druzí vidí;

Sociální zkušenost má obě části; aktivně jednáme a potom čekáme na reakci.

Vývoj self

- imitace; napodobování dětmi
- hra (play); jeden hráč/omezené – role **signifikantních druhých** (rodiče a další významní pro socializaci);
- hra (game); komplexní hry – **generalizovaní druzí** – postupně; internalizace norem a hodnot

Instituce socializace

Rodina (SoEn)

- pro většinu lidí nejdůležitější
- rozdílné socializace podle sociální struktury; kulturní kapitál

Škola (SoEn)

- fce rodiny: výchovná, vzdělávací...
- skryté kurikulum – instituce disciplinace a přípravy na život v průmysl. spol.

Peer group – vrstevnická skupina (SoEn)

- sociální skupina, jejíž členové sdílejí zájmy, sociální pozici a věk
- dětské skupiny

Masová média (SoEn)

- nástroje přenosu neosobní komunikace; spojuje lidi (z latinské medium = uprostřed)
- televize a násilí apod.

Literatura & Zdroje

Literatura

Blatný, Marek et al. *Psychologie osobnosti: hlavní témata, současné přístupy*. Praha: Grada, 2010, s. 172–174, 177–179.

Freud, Sigmund; Friedmann, Ota. *Výklad snů*. Pelhřimov: Nová tiskárna, 2005.

Giddens, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013, s. 263–304.

Gilligan, Carol. *Jiným hlasem: o rozdílné psychologii žen a mužů*. Praha: Portál, 2001.

Macionis, John J. *Sociology*. New York and London: Pearson, 2012, s. 100–123.

Madzia, Roman. *George Herbert Mead: tělo, mysl a svět*. Praha: Triton, 2014.

Mead, George Herbert. *Mysl, já a společnost*. Praha:

Portál, 2017.

Piaget, Jean; Inhelder, Bärbel. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 2014.

Internetové zdroje

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Charles_Horton_Cooley.jpg

<https://cz.pinterest.com/djacademe/mead-george-herbert/>

<https://cz.pinterest.com/pin/378091331208908520/>

https://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Piaget

https://en.wikipedia.org/wiki/Sigmund_Freud

https://www.macalester.edu/projects/UBNRP/Website_Attachment/ic-ta.html

<https://www.penguinrandomhouse.ca/authors/10091/carol-gilligan>

Děkuji za pozornost.

